

הרב יגאל לוינשטיין

פארי
והתנשוא

על רוממות הרוח ומדרגת החיים
המיזחדת בעת מלחמה

כְּאֲרֵי יִתְנַשֵּׂא

הָן עִם כָּל־כִּיָּא יְקוּם
וְכִאֲרֵי יִתְנַשֵּׂא...
(במדבר כ"ג, כ"ד)

הקדמה

ימים גדולים עוברים על עם ישראל. ימים מלאי הוד וגבורה.

חובה עלינו לזכור כי הימים המיוחדים העוברים עלינו, הינם שלב נוסף בתחיית ישראל וחלק מתהליך מימוש הייעוד של עם ישראל. תהליך זה מנוהל באחריות ריבונו של עולם, וחשוב לשים את כל מה שנעסוק בו תחת ההקשר הזה – הקב"ה גואל את עמו ישראל באהבה, אנחנו נמצאים בידיים טובות, מלאות חסד ואהבה. הקב"ה הוא העומד מאחורי כל האירועים העוברים עלינו ופועל אותם, כדברי הרב (מאמרי הראי"ה עמ' 299, 'ירושלים'): "שלמות נשמת אלהים חיים מפעמת במסתרים בתוך תנועת התחיה שלנו. לא הגיוני לבב אנוש ולא רוח בשר חציר הִגָּה את כל החזון הגדול הזה של תחייתנו. כי אם דבר ד' הוא זורם אור אל אלהי ישראל הוא המתגלה בכל תנועותינו הקטנות עם הגדולות".

במהלך הימים הנוראים התפללנו להגעתם של ימים גדולים: "אבינו מלכנו, הצמח לנו ישועה בקרוב... הרם קרן ישראל עמך... הרם קרן משיחך". בתוך אותה

תפילה גם ביקשנו: "אבינו מלכנו, עשה למען הרוגים על שם קדשך... עשה למען טבוחים על יחודך... נקום לעינינו נקמת דם עבדיך השפוך". למדנו מכאן כי אותו אבינו מלכנו המצמיח את ישועתנו הוא גם הנלחם את מלחמותינו, כפי שאנו אומרים כל בוקר בתפילה את הביטוי המופלא: "עושה מלחמות, מצמיח ישועות".

עבור האדם הפרטי המלחמה היא דבר קשה. לעומת זאת ברמת האומה – מלחמות ישראל מזמנות רגעים גדולים, שבהם העם הגדול והקדוש הזה חושף מתוכו את מדרגות חייו האדירות, את שם ה' שנקרא עליו. "אבינו מלכנו, עשה למען שמך הגדול הגבור והנורא שנקרא עלינו".

רגלי משיח

עלינו להרים את המחשבות והרגשות שלנו על-פי גודל מהותה הפנימית של המלחמה. ככל שנצליח לעשות כן, כך נוכל להפיח רוח חיים אמתית בליבנו ובלב כל הסובבים אותנו. נצחוננו תלוי בגדולת הרוח.

בספר אורות, (המלחמה; פרק א), כותב הרב קוק כך:

כשיש מלחמה גדולה בעולם מתעורר כח משיח.

'כוח משיח' זה הכוח הכלל ישראלי, הנשמה הפנימית של כנסת-ישראל. זה המושג 'משיחיות' – הנשמה הכללית שלנו מתעוררת לחיים.

עת הזמיר הגיע, זמיר עריצים, הרשעים נכחדים מן העולם והעולם מתבסם, וקול התור נשמע בארצנו... ואחר כך כתום המלחמה מתחדש העולם ברוח חדש ורגלי משיח מתגלים ביותר, ולפי ערכה של גודל המלחמה בכמותה ואיכותה ככה תגדל הצפיה לרגלי משיח שבה.

המלחמה, לדברי הרב, מחוללת תהליך מאוד עמוק. "עושה מלחמות ומצמיח ישועות". 'ישועה' היא מושג הנוגע תמיד לכלל ישראל. איננו עסוקים פה בישועת היחיד, אלא בישועת הכלל.

יוצא אפוא כי המלחמה איננה עניין שולי, ואף אין להתייחס אליה כעין 'טעות' או 'תקלה' שהיינו מעדיפים להימנע ממנה. המלחמה היא דבר גדול והיא מביאה בכנפיה בשורה גדולה לאנושות בסופו של דבר.

צְרוּרָה בְּצֵרוּר הַחַיִּים

בזמן מלחמה, כל הפרטים – היחידים והמשפחות, זוכים למדרגת חיים חדשה. כל פרט זוכה להיות חלק מהכלל, הנשמה הפרטית של כל אחד מאיתנו חוזרת ומתכללת בתוך מקורה היותר עליון – נשמת כלל ישראל הנצחית, ממנה כל אחד יונק.

בזמנים של שגרה נשמה זו נסתרת היא, ופחות באה לידי ביטוי. לכן אנו נקראים, להאיר את אישיותנו הפרטית מאור הנשמה הכללית, מאור הנקודה הנצחית, באמצעות התורה והמצוות ובאמצעות יישום של דקדוקי תורה. זו עבודה בחירית והיא דורשת מאיתנו עשייה מרובה בחיינו הפרטיים.

אולם, ישנם רגעים מיוחדים בחיי האומה, זמנים בהם הנשמה הפנימית מאירה במלוא חיוניותה. כזו היא שעת המלחמה. כשמתעורר כוח המאיים על כלל ישראל, בגלוי הוא מאיים על קיומה של האומה, אך לאמתו של דבר, המאבק הוא על קדושת השם הפנימית המאירה בנשמתנו. הרשעה אינה מבחינה בין לוחמים לבין אזרחים. הרשעה רוצה לפגוע בכל מי שבשם ישראל יכונה. המאבק הוא על תחיית ישראל, על תחיית האומה בארצה.

בזמנים אלו כוח החיים הכללי מאיר בנשמותינו ואנו מתרוממים אל המחשבות הגדולות של נצח ישראל, של קדושת השם ושל תכלית היותנו בעולם. העבודה הבחירית המוטלת עלינו בעיתים אלו היא פשוט לאפשר לכוח הכללי להאיר את נשמותינו. כעין ברכתה של אביגיל הנביאה לדוד המלך: **"וְהִיְתָה נַפְשׁ אֲדֹנָי צְרוּרָה בְּצִרוּר הַחַיִּים"** (שמואל א כה, כט), ברכה בה בחר הרמב"ם בהלכות מלכים ומלחמותיהם, לסיים את אחת מהלכותיו העוסקות בחיזוק הלוחמים:

וכל הנלחם בכל לבו בלא פחד ותהיה כונתו לקדש את השם בלבד... "והיתה נפש אדני צרורה בצרור החיים את ה' אלהיך". (הלכות מלכים ומלחמותיהם ו, טז)

'צרור החיים' – אחדות החיים הפרטיים והחיים הכלליים. הנקודה הפנימית של נצח ישראל מאירה בכל יחיד ויחיד בזמן המלחמה, נשים וגברים, זקנים וילדים. ככל שהתודעה הבחירית שלנו יותר מבינה את זה אנו מאפשרים לנשמה להאיר את כל הויתנו.

בדבר הזה אנו צריכים למלא את מחשבותינו, ולחוש בפעמי ליבנו את רוממות רוח זו.

שורש המשפחה בזמן מלחמה

במקום אחר כותב הרב כך (עין אי"ה שבת ה, סא):

תכלית מציאות האומה, מצד צורתה ומצד נשמתה ואורח חייה, היא בשביל קדושתה ורוח ד' השפוך עליה. זהו האוצר היותר יקר מכל חמדה, זהו החפץ (-הרצון) העליון של כל יחיד באומה ושל כל הכלל כולו, רצון ד'. וזהו הנותן עוז ועטרה להוית המשפחה עצמה, בצביונה המקודש הישראלי.

הרב מלמד אותנו יסוד עצום. אנו רגילים לתפוס את חיינו הפרטיים בתוך מעגל המשפחה שלנו כמעגל פרטי, כמעגל המקבל חשיבות וסדר עדיפות שונה מכל דבר אחר, חשוב ככל שיהיה. ביטוי לזה אנו יכולים לקבל בדמות משפטים ומסרים מאת היוצאים למלחמה כמו 'אני יוצא להגן על המשפחה'. אולם הרב קוק מרים את מבטנו למחוזות גבוהים יותר – בזמן מלחמה המשפחה מקבלת ערך חדש, המשפחה מתרוממת להיות חלק מהאומה כולה. המשפחה חוזרת אל שורש נשמתה, השורש האלוקי של כנסת ישראל.

בזמן מלחמה אנו נמצאים במקום אחר. החיים הפרטיים שלנו מוארים על ידי עולם ערכים הרבה יותר גדול ונצחי ממה שאנחנו רגילים לחוות ביומיום שלנו.

“על יחוד ה' הוא עושה מלחמה”

על בסיס היסודות הללו, מדריך אותנו הרמב"ם (הלכות מלכים I, טו) כיצד יש לצאת למלחמה. דבריו אינם מכוונים רק אל היוצאים למערכה, כי המלחמה היא לא רק כנגד לוחמים, המלחמה היא כנגד כל עם ישראל, כל הארץ במלחמה, גם העורף. ולכן דברי הרמב"ם להלן מכוונים לכולנו:

ומאחר שיכנס בקשרי המלחמה ישען על מקוה ישראל ומושיעו בעת צרה.

בטחוננו נעוץ בדבקותנו בה' יתברך, במי שמנהיג את עולמו, במי שמחולל את המלחמות, במי שמביא את הישועות. צריך לחבר את מחשבותינו ורגשותינו ברבש"ע. הוא המקור לכל מה שמתחולל כאן.

שעל יחוד השם הוא עושה מלחמה.

הרמב"ם מצביע במדויק על מה המלחמה – על הנקודה הפנימית שמייחדת אותנו כעם, על היעוד שלנו, על השליחות שלנו. זהו יחוד השם. על זה צריך לחשוב בבואנו לעסוק במלחמה.

וישים נפשו בכפו ולא יירא ולא יפחד.

אם המלחמה היא על יחוד ה' ממילא אין מקום ליראה ופחד. וממילא גם אין לעסוק במחשבות המסיחות את הדעת מן המטרה העיקרית ומחדירות לליבנו חששות ופחדים:

ולא יחשוב לא באשתו ולא בבניו... ויפנה מכל דבר (שיחליש אותו) למלחמה, וכל המתחיל לחשוב ולהרהר במלחמה ומבהיל (את) עצמו עובר בלא תעשה... ולא עוד אלא שכל דמי ישראל תלויין בצוארו, ואם לא נצח ולא עשה מלחמה בכל לבו ובכל נפשו, הרי זה כמי ששפך דמי הכל. וכל הנלחם בכל לבו בלא פחד ותהיה כוונתו לקדש את השם בלבד.

וכאן מגיעה ברכתה של אביגיל לדוד שהזכרנו לעיל:

כי עשה יעשה ה' לאדוני בית נאמן, כי מלחמות ה' אדוני נלחם... והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים את ה' אלהיך.

דברי הרמב"ם נוגעים לכולנו, גברים ונשים. לאף אחד מאיתנו אסור לפחד אלא עלינו להתמלא בביטחון בה'. יש מי שמנהל את הכל. ואסור לנו להתעסק בכל מיני חשבונות קטנים המחלישים אותנו וגורמים לדמורליזציה בתוכנו ובסביבתנו.

אֶל תִּגִּידוּ בְּגֵת אֶל תִּבְשְׂרוּ בְּחוּצַת אֲשָׁקְלוֹן

במלחמת לבנון השנייה היו קרבות מאוד קשים, ונשים מאוד דאגו לבעליהן. באותה תקופה כבר נפוצו הפלאפונים האישיים, זו אולי הייתה המלחמה הראשונה שבה אנשים התחילו להיות בקשר כל הזמן, נשים עמדו בקשר עם בעליהן שבחזית. למרבה הפלא התוצאה הייתה, שהקשר הטלפוני החליש את שני הצדדים – גם את האיש וגם את האישה. כל פעם שהאיש לא ענה, האישה התחילה לדאוג. כל פעם שהאיש צלצל לאישה ולא שמע שקולה בטוב, זה החליש אותו. הוא החליש אותה, והיא החלישה אותה, זה דואג וזה מדאיג, כל אחד התחיל להדאיג את השני.

הייתה אישה נפלאה אצלנו ביישוב, שברגע שהיא קלטה את זה היא אמרה לבעלה: "בעלי היקר, הקשר הטלפוני לא טוב לנו, לשנינו. אני מכאן ואילך סוגרת את הטלפון, מבקשת ממך להתרכז רק בדבר אחד – בנצחונם של ישראל. אני אתפלל על עם ישראל שינצח, ואתה תילחם שעים-ישראל ינצח".

כל המכרים של הזוג הנפלא הזה אמרו שזו הגישה שנותנת הכי הרבה כוח בזמן מלחמה. לא המחשבה על הבעל, ולא המחשבה על האישה, אלה המחשבות שצריך לחשוב אותן. צריך לחשוב על גדולתן של ישראל, על תחיתן של ישראל, על ריבונו של עולם שגואל את עמו ישראל אחרי אלפי שנים, ריבונו של עולם שמצמיח את הישועות בתוך המלחמות. אלה המחשבות שכל אחד צריך לחזק בהם את רעהו, וכל אחת את חברתה!

הדבר נכון גם ביחס להסתכלות במסכים. העולם התקשורתי הוא עולם של קטנות, עולם שלא חי את המחשבות הגדולות של קדושת ה'. אז מתחילים לספר סיפורים, איך חטפו ואיך לקחו, ומראים סרטונים ועדויות, לצערנו מולידים דאגות וחששות. אלו הדברים הכי גרועים בזמן מלחמה! הם אינם מעניקים כוח ללוחמים אלא להפך. בזמן מלחמה צריך לראות תמונות של רוממות, של חיילים בשיא המוטיבציה, של חיזוקים מהעורף, של דגלי ישראל, של תרומה, של התנדבות, של עם-ישראל במיטבו, בענקיות שלו! זה כנסת ישראל האמיתית.

עלינו להתמלא מהגודל הזה, מהרוממות, מהחסד, מהאהבה, ממסירות-הנפש, מהרעות והערבות ההדדית – מדברים אלה צריך להתמלא ולמלא אחרים. לא להיכנס לקטנות הזאת המוצגת בתקשורת, זה לא הזמן! **”אֵל תִּגִּידוּ בְּגַת אֵל תִּבְשְׂרוּ בְּחֹצֵת אֲשַׁקְלוֹן פֶּן תִּשְׁמַחְנָה בְּנוֹת פְּלִשְׁתִּים פֶּן תַּעֲלֹזְנָה בְּנוֹת הָעִרְלִים”** (שמואל ב א.ו). עברו אלפי שנים מאז דבריו הגדולים הללו של דוד המלך, זה הכלל היסודי שהוא קבע לשם השגת הניצחון – עת מלחמה היא לא עת לעסוק בדברים מחלישים שרק מסייעים לאויב ומחזקים אותו.

הניצחון תלוי בגדלות. וככל שאנחנו נהיה גדולים יותר, עוצמתיים יותר, קדושים יותר, טהורים יותר, מאמינים בה' יתברך וגאולתו – זה ישיג ניצחון יותר גדול וירתיע את אויבנו ביתר שאת.

לכן, כל אחד ואחת מאיתנו הוא חלק מהותי במאמץ המלחמתי. המאמץ המלחמתי הוא לא רק עם נשק אלא עם הרוח. הרוח הגדולה שלנו מסוגלת לחזק את הלוחמים בחזית, את הילדים שבבית, את האמהות המודאגות, את כל סביבתנו.

על עבודת הכלל הזו, כותב הרב קוק ב'מוסר הקודש'

(אורות הקודש עמ' קמז):

האדם צריך להחליץ תמיד ממסגרותיו הפרטיות,
הממלאות את כל מהותו, עד שכל רעיונותיו
סובבים רק על דבר גורלו הפרטי, שזהו מוריד את
האדם לעומק הקטנות.

צריך שתהיה מחשבתו ורצונו, [ויסוד רעיונותיו]
נתונים להכללות, לכללות הכל... לכללות ישראל...
ומזה תתבסס אצלו גם הפרטיות שלו בצורה
הראויה.

וכל מה שהתפיסה הכללית היא יותר חזקה אצלו
ככה תגדל שמחתו, וככה יזכה יותר להארת האור
האלהי, כי שם מלא חל על עולם מלא.

האישיות הפרטית, תמיד צריכה לצאת מהפרטיות אל
הכלליות. ובייחוד בעת הזו, אלה רגעים מופלאים של
זמן המלחמה – לצאת מהפרטיות אל הכלליות.

כמובן, יש להעיר שהמחשבות הגדולות הללו והביטחון
הגדול בהן, אין כוונתו לא להישמר ולהיזהר. מידת
הזהירות היא יקרה וחשובה. לדאוג ולפחד – לא,
אבל זהירות – כן. כמו כן, להצטער ולהתפלל לה'
על ההרוגים והפצועים והנעדרים – כן, אבל להיכנס
לדיכאון ולמרה שחורה – לא. הצער מסוגל לרומם
אותנו, הוא יוצר שייכות אל הדברים, לעומת זאת דכאון
ועצבות, משפילים את הרוח. בהמשך השיחה נרחיב על
ההבדלים בין הרגשות הללו.

עושים מה שאנו יכולים

רבים שואלים מה נועיל אם אנחנו נדאג לרוממות הרוח
האיתנה ולהתמקדות בעיקר ובנצחון, אבל מסביב
כוחות חזקים יותר או החלטות מדיניות יחלישו את
הרוח?

התשובה לכך היא שבכל דבר בחיים אנו צריכים להתרכז במה שאנו יכולים לפעול ולעשות. מה שהוא לא בידינו הוא לא עניין שלנו. כך כותב הרב (מידות הראיה,

תיקון ב):

מה שהאדם יכול לתקן טוב הוא שיחשוב בזה ואל יתראש מתיקונו, ומה שאין בידו לתקן אל יתעסק בו תדיר. ויקיים דאגה בלב איש יסיחנה מדעתו.

עיסוק בדברים שאין לנו השפעה עליהם עלול להחליש אותנו. אנו פועלים במסגרת הבחירה החופשית שלנו וחובתנו לעשות כל מה שביכולתנו. מה שנוגע לממשלת ישראל למשל הוא לא בידינו. מה אנחנו כן יכולים לעשות בהקשר הזה? להתפלל שהקב"ה ישלח עצה טובה, בינה, אומץ לב וגבורה, לראש ממשלתנו, לראשי צבאנו, ליועציהם, למפקדים הבכירים שמקבלים את ההחלטות החשובות. להתפלל עליהם, אבל לא לעשות חשבונות של 'מה הם היו יכולים לעשות אחרת' וכו'. להתמקד במה שאנו כן יכולים לעשות ולהסיר דאגה מהלב במה שאין בידינו לפעול.

לאחר שעסקנו בגדלות העת הזו, בתפקידנו לרומם את המבט והרוח, נעסוק במידות ומחשבות העלולות להפריע לנו מלרומם את המבט ולפעול איש איש כפי יכולתו במערכה על תחיית ישראל.

נתחיל במידות. נתמקד בשתי מידות מעכבות: הצער והפחד. שתי המידות האלה הן מידות חשובות ויקרות. לשתייהן יש מקום בנפש האנושית. אולם כמו כל מידה יש לקבוע את הגבולות הנכונים של פעולתן. יש קווי גזרה לכל מידה שבתוכם היא מביאה ברכה לנפש האנושית, לכן חשוב להגדירם על מנת לדעת מאיזו נקודה מידה מסוימת מתחילה לפגוע בנפש ולהשפילה במקום לרומם אותה.

צער לעומת עצבות

עם ישראל חווה על בשרו בפתיחת המלחמה זוועות נוראיות. ראינו דברים קשים מנשוא שלא דמינו את היתכנותם. הצער על כך קורע את הלב.

אך מהן גבולותיו של הצער?

ראשית, יש לחדד את ההבדל בין צער, לבין עצבות או דכאון וייאוש. מצד התחושה הסובייקטיבית יש ביניהן דמיון רב. אולם לאמתו של דבר יש ביניהן הבדל רב, כבין אור לחושך.

הצער מעיד על נפש עדינה ורגישה. נפש הרואה טרגדיות נוראיות, כיצד נשמות טהורות וקדושות, יהודים כשרים שלא עשו עוול לאיש, נרצחו על קידוש ה', באיזו צורה נגדעו חייהם של נשים וגברים, טף וזקנים. מי מסוגל לא להצטער? מי שלא מצטער על כך הוא ערל לב ואכזר, כמו האויבים שלנו.

חז"ל אמרו ש"המוריד דמעות על אדם כשר" (שנפטר, שנהרג) הקב"ה סופרן ומניחן בבית גנויו" (שבת קה ע"ב). אלו דמעות קדושות של צער, הנספרות לנו בזכויות על כל דמעה ודמעה. הצער אם כן טוען אותנו ברגישות ומוליד בקרבנו אחריות ונחישות להשלים את החללים שנפערו, להיכנס במקום אותם אלו שנפלו, לשאת בעול ובנטל. הצער מטרתו לגדל את האדם, ליצור בו תנועה פנימית לפעולה ויצירה.

לעומת זאת, העצבות והדכאון הן מייאשות ומדכאות. הן מסלקות כל אחריות, מפילות את האדם למטה ומשאירות אותו מוטל מבחינה נפשית, חסר כוח וחסר יכולת להתמודד.

לכן, זהו קו דק שצריך לחדד אותו ולעבוד עליו. להצטער – כן; להתעצב, להיכנס לדכאון וליאוש –

אסור בתכלית האיסור. על פי הזוהר הקדוש, לכל המידות יש מקום בנפש חוץ משתיים – העצבות והיאוש, אותן יש למחוק מהנפש. הן נקראות בזוהר "קינא דמסאבותא" – קן של טומאה.

התמודדות עם הפחד

המידה השנייה בה חשוב לטפל היא הפחד. מלחמה היא דבר מפחיד, האדם מפחד על החיים שלו ושל יקיריו. הוא חש שכולם נמצאים בסכנה קיומית! הדברים הנוראיים שראינו והאיומים הבלתי פוסקים מסביבנו הם באמת מפחידים.

הפחד היא תכונה יקרה. אך גם בה חשוב לשים את ההקשר הנכון והגבולות הנכונים.

הפחד הוא אינסטינקט קיומי שמטרתו לגרום לאדם לשמור על חייו. בעולם מלא סכנות, האדם מפתח בתוכו מנגנון שמזהיר אותו מפני הסכנה. בנקודה זו חשוב לחדד את ההבדל בין אזרחים לחיילים. האזרחים צריכים לעשות כל מאמץ לשמור על החיים ולכן חשוב להשתמש בפחד במידה הנכונה שתשמור עלינו מפני הסכנה. אולם לחיילים, ללוחמים, אסור לתת מקום לפחד. בניגוד לאזרחים שעליהם להיזהר מלהיכנס לסכנה, החיילים מצווים להיכנס למקום הסכנה, הם הולכים אל הקרב, אל המלחמה, שם לפחד אין מקום.

מה הוא אם כן הפחד הנכון לנו כאזרחים? מהו פחד חיובי? הפחד במידה הנכונה עבורנו הוא מידת הזהירות. לעומת זאת, הפחד השלילי הוא פחד שמשחק ומוליד אי יכולת תפקוד וחרדות.

הפחד היא מדה בה צריך להשתמש בתבונה. זו תכונה ממנה **אסור** להתעלם, משום שהיא מולידה בנו את **האחריות הרצינית** על החיים שלנו ושל ילדינו, לשמור עליהם מכל משמר. אבל אם הפחד עובר קצת את הגבול – הוא יכול להפיל אותנו, לשתק אותנו, לגרום לנו לחרדות, ואי-יכולת לתפקד.

לכן, עלינו להשתמש בפחד ככלי אחראי ורציני לשמור על החיים שלנו, של ילדינו, אבל בשום פנים לא לתת לו לעבור את הגבול לשתק ולהחליש אותנו.

הדברים נכונים לכל עת, בחיי השגרה היומיומיים, ונכונים שבעתיים לעת מלחמה בה הצער והפחד מתעצמים, ולכן עלינו לעבוד עליהם יותר ברצינות. בעת הזו עלינו לתת לכך תשומת לב מיוחדת.

נקודה נוספת בנושא הפחד הוא מושג שקשור אליו באופן מהותי – **הדמיון**. הפחד מתעצם באמצעות הדמיון. הכוח המדמה גורם לנו לתאר מצבים מאוד רחוקים, על גבול הבלתי אפשריים, ולפחד מהם. דמיונות אלו גורמים לשיתוק. כיצד עלינו להתמודד עם דמיונות אלו?

הפתרון שאני מצאתי איך להתמודד עם הדמיונות, זה להתמודד עם מה שיש לפניך **כאן ועכשיו**. להתמודד עם מה שיש ולא עם איזה עתיד לא ידוע. **היום** אפשר להתמודד עם מה שיש לפניך, אז נחשוב על כך ונתמודד איתו. מחר, נתמודד עם המחר, ומחרתיים עם מחרתיים. אולם אם אנחנו חושבים היום מה עלול להיות מחר, מחרתיים, בעוד שבוע, בעוד שבועיים, בעוד חודש – ה' ישמרנו, אין לנו יכולת להתמודד עם דמיונות שכאלו. אין לנו כוחות נפשיים להתמודד עם דמיון, אלא עם **מציאות**.

'סור מרע' בעולם המחשבות

לאחר שנגענו במידות, ננסה להיכנס לעולם המחשבות.

בתחום המחשבות יש לעסוק בשני סוגים, מחשבות מהן יש להימנע, ומחשבות בהן יש לעסוק. "סור מרע ועשה טוב".

חז"ל אמרו "לעולם לא יפתח אדם פיו לשטן" (ברכות סא ע"ב). על פי ביאורו של הרב קוק (עין א"ה ברכות ד"ב ט, קעז) הכוונה היא לא לדבר דיבורים מחלישים:

אל יפתח אדם פיו לשטן, כי התכונה החלשה המחוברת לעם ד' על ידי תגרת יד אויביו וצרותיו הרבות... צריכה היא (הנפש הישראלית הציבורית) שמירה מכל ציור (מחשבה) מרעיד ומחליש. וההחלשה והפחד ומיעוט הגבורה, הם מכינות את האדם לנפילות רבות, גשמיות רוחניות, "טוב לפני האלהים ימלט ממנה".

דרכו של עם ישראל לאורך ההיסטוריה רצופה באירועים לא פשוטים, צרות, פוגרומים, אויבים ומשנאים. גם היום. אירועים שעל מנת לקום מהם עלינו להתאזר ברוח איתנה ובביטחון. לכן עלינו להיזהר מאוד בהתעסקות ציבורית בדברים המחלישים את רוחנו.

יש בזה מקום לימוד בעניני התוכחה והלימוד וההתעוררות הכללית בעניני הכלל, שלא לתאר [את] המצב [הציבורי], בין הרוחני בין הגשמי, בצבעים של יאוש ואפלה גדולה.

אומר הרב – לא לתאר את המציאות בצבעים של ייאוש ואפילה גדולה. מדוע?

שאין אותן הציורים מביאים לרומם את העם, כי אם להשכין כבודו לעפר, לרפות ידיו ולהשפילו, והרעיונות המשפילים את הרוח,

פועלים בעל כרחו של האדם הפרטי וגם בע"כ של
האומה בכללה.

זו המשמעות של לא לפתוח פה לשטן. זה ה"סור מרע".
לא לעסוק במחשבות של יאוש - 'מה יהיה? מה יקרה?
מה יעשו? כן יכנסו? כן עושים טוב לא עושים טוב?'. אין
זה מתפקידנו להיות אחראיים על המלחמה או לתת
ביקורת על מה שקורה. ניתן למי שאחראי על המלחמה
לעשות את העבודה שלו, נחזק אותם, נתפלל להצלחתם.
נעסוק בלחזק את כל מה שניתן לחזק. אלה שלמעלה
יודעים שהם צריכים לנצח ולהביא נצחון גדול לעם
ישראל.

עשה טוב' בעולם המחשבות

אלו מחשבות טובות צריך לחשוב?

**"וְאֲנִי בְּחַסְדְּךָ בְּטַחְתִּי יִגַּל לְבִי בִישׁוּעֶתְךָ אֲשִׁירָה לֵה' בִּי
גִּמְלָ עָלַי"** (תהלים יג, ו). על פסוק זה העוסק במידת הביטחון,
מחדש הרב קוק יסוד מופלא (עולת ראייה ד"א עמ' רב-רבא):

יסוד הבטחון, המעלה את האדם לתכונת קדושה
עליונה, רוממות נפש וגדולת קדש, הוא לא אותו
הציור שהאדם יצייר בעצמו שהוא בטוח, שמה
שהוא דורש ומבקש וחושב שהוא דרוש לו, ימלא
ד', כי אפשר שמה שהוא חושב שהוא הטוב, הוא
ההפך מהאמת.

הביטחון בה' מעורר את הנשמה הפנימית, את צלם
אלוקים שבנו ומרומם אותנו להידבק ברבש"ע. אלא
שאנשים טועים לחשוב שהביטחון בה' משמעותו שה'
יענה לבקשותיי כפי מה שאני חושב שצריך שיקרה.
שהטוב שאני רוצה הוא הטוב האמיתי. ולא היא.
הביטחון בה' הוא הידיעה שכל מה שה' עושה הוא

לטובה, הוא אל רחום וחנון ויודע מהו הטוב האמתי. זו מידת הביטחון האמיתית, הביטחון שממנו יתברך לא יצאו הרעות אלא רק הטובות. ורק הוא יודע מה הכי טוב לי, למשפחתי, לילדיי, לעם-ישראל!

אלא שהוא בטוח בחסד עליון, שברא את העולם ובנה אותו, וכוננו, ומשגיח עליו ברב חסד, ועל כן אין מקום לשום דאגה, לשום עצבון רוח, כי הלא יודעים אנו, שחסד אל נטוי על כל יצוריו, והננו נכנסים תחת כנפי חסדו בכל רגע.

כשחיים בתודעת ביטחון שכזו, אין מקום לדאגה, הנפש זוכה לרוגע ולנחת כי אנו יודעים שאנו בידיים הכי טובות בעולם, שאנו נמצאים תחת מעטפת של סדר אלוקי.

הדברים נכונים בכל עת ובייחוד בשעת מלחמה, כפי העולה מדבריו של הרמב"ם (הלכות מלכים ז, טו) שהוזכרו לעיל: "ומאחר שיכנס בקשרי המלחמה ישען על מקוה ישראל ומושיעו בעת צרה".

שמות רבים ומוכרים יש לנו עבור ריבוננו של עולם, אולם הרמב"ם בוחר להשתמש בשם לא נפוץ במיוחד - "מקוה ישראל ומושיעו בעת צרה". מקורו של שם זה הוא בדברי הנביא ירמיהו (יד, ח). הרד"ק שם מסביר את מהות השם - 'מקוה' מלשון קיווי. 'מקוה ישראל' הוא המקור שאלינו אנחנו משתוקקים. אנו, עם ישראל מקוים אל רבש"ע ומשתוקקים אליו.

ובך כותב הרד"ק:

כי אף על פי שסרו מדרכיך לך הם מקווים ובכל דור ודור אתה מקוה ישראל, ואתה מושיעו בעת צרה, אף על פי שהצרה תבא להם בעונם אתה תושיעם ותרחם עליהם.

למרות שעם ישראל סר מדרכו, למרות טעויות שנעשו בדרך, ברגע שאנו מקווים אל ה', מתחולל הפלא של התשועה, "מושיעו בעת צרה". כיצד הפלא הזה עובד? הצרות מעוררות אותנו לחשוב על הפער בין הייעוד שלנו כעם לבין המצב שלנו בפועל, ואז הנשמה שלנו מתעוררת ומשתוקקת אל הייעוד, הקיווי שלנו הוא ביטוי של השתוקקות נשמתית להיות מי שאנחנו באמת רוצים ואמורים להיות.

ואכן אנו רואים בחוש איך בימים הללו אנו שומעים את הקריאות בשם ה' בכל מקום, את ה"שמע ישראל", את התפילות, התפרצות של דבקות, גילויים גדולים של חסד וטוב, של ערבות הדדית, של נשמה גדולה. זהו חסד אלוקי שחושף את הטוב הגנוז בנו.

מהבחינה הזו, המלחמה מהווה מעין קפיצת מדרגה לא בחירת, קפיצת מדרגה היסטורית של עולמות פנימיים חבויים שמתפרצים ממעמקים.

אלו המחשבות שצריכות ללוות אותנו בימים אלו.

כרע שכב כארי

הרמ"ד וואלי, תלמידו של הרמח"ל, בביאורו לתורה לפרשת בלק, כתב דברים הקשורים לעת הזו. כחלק מהברכות של בלעם מופיע הפסוק הבא: "אל מוציאו ממצרים כתועפת ראם לו יאכל גוים צריו ועצמתיהם יגרם וחציו ימחץ. כרע שכב כארי וכלביא מי יקימנו"

(במדבר כד, ח-ט).

הרמ"ד וואלי מסביר לנו באמצעות פסוק זה את תכליתן של הצרות.

”אל מוציאו ממצרים כתועפת ראם לו”, פירוש הדבר – ריבוננו של עולם מוציא אותנו ממצרים לאורך כל הדורות, מן המצרים שיש לנו, על מנת שהנשמה הגדולה שלנו תוכל לצאת לחירות. אנחנו הולכים ומתנשאים, מתעופפים, ‘כתועפות’. וכיצד הדבר קורה שאנו הולכים ומתעלים? על ידי כך שהקב”ה מביא על עם ישראל רודפים שמצרים לנו, והם מכריחים את עם-ישראל להתגבר עליהם.

זו משמעות המשך הפסוק: ”לאכל גוים צריו ועצמתיהם יגרם וּחֲצִיו יִמְחֹץ” – אנו עתידים להביס את הצרים עלינו, למחוץ את החיצים, היינו האויבים שקמו עלינו, לשבור את גופם ועצמותיהם. הרמ”ד וואלי אומר שריבוננו של עולם משתמש באויבים האלו על מנת להעיר אותנו, על מנת שנתגבר עליהם ונעביר אותם מן העולם. המצבים הקשים האלו מטרתם להכריח אותנו להוציא מן הכוח אל הפועל את מי שאנחנו באמת – אריות – ”כָּרַע שָׁכַב כְּאֵרִי וּכְלָבִיא מִי יִקְיָמֵנוּ”:

כי האומה הזאת היא אומה של אריות. כולם גיבורים, בין לפי טבעם, בין מפני השכינה ששורה עליהם. ומהו טבעם של אריות? שלפעמים כורעים ושוכבים ונראים כחלשים, אבל לבסוף קמים בפתע פתאום, וטורפים והורגים ואוכלים את הצרים אותם. כך ישראל הם נראים ככורעים ושוכבים בזמן הגלות, אבל לבסוף בזמן הגאולה, ”והיה שארית יעקב בגוים בקרב עמים רבים, כאריה בבהמות יער וככפיר בעדר צאן, אשר אם עבר וטרף ורמס ואין מציל.

העולם מסתכל על עם ישראל חי את חייו בטוב ובנעימים, עוסקים בתחומים רבים המביאים ברכה ושגשוש, ואינם מחפשים מלחמות, כמו אריה מנומנם. אבל הם שוכחים כי האריה המנומנם הזה ברגע אחד יכול לקום מרבצו ולהשיב מלחמה שעה.

טמונים בנו כוחות אדירים של גבורה עד כדי כך שחז"ל אמרו בגמרא: "עשרה קבין גבורה ירדו לעולם, תשעה נטלו פרסים" (קידושין מט ע"ב). ובבואם להסביר את ממדי גבורתם של הפרסים אמרו שזה מעין גבורתם של דוד המלך וצבאותיו. כלומר האויבים הכי קשים שלנו המבקשים להשמידנו הם הכי קרובים לגבורתנו, אבל אינם מגיעים למדרגתנו. העם הנושא את הבשורה לכל העולם כולו, שמגלה את שם ה' הגדול שנקרא עלינו יונק את גבורתו מגבורה של מעלה, ובזכות כך אף אחד לא יוכל לנו.

המלחמה היא הזדמנות לכל אחד מאיתנו להיכלל בתוך קפיצת המדרגה הזו, בה הנשמה הכללית תפעם בנו ותטעין אותנו בכוחות מיוחדים.

בנקודה זו אני מבקש לשתף משהו אישי. אני זכיתי להתחתן עם אלמנת מלחמה, שבעלה נהרג על קידוש השם יתברך. שאלתי אותה: "מאיפה היה לך הכוחות האלה להיות עשר שנים אלמנה עם שני ילדים קטנטנים, יתומים קטנים, מאיפה היו לך את הכוחות?". והיא אמרה לי בזו הלשון: 'המתנה הכי גדולה שקיבלתי בחיי, זו מדרגת החיים שהקב"ה הרים אותי בציציות ראשי, להיות דבוקה בו יתברך דבקות שאי-אפשר ולא הייתי יכולה להגיע אליה בשום דרך אחרת בחיי!'

זו המשמעות האמתית של "ישען על מקוה ישראל ומושיעו בעת צרה". בזמן המלחמה אפשר להתרומם באופן שגם **אחר כך** הארון נושא את נושאו - כמו שהכהנים לא היו אלו שנשאו את ארון הברית אלא הארון נושא את הכהנים שכביכול נשאו אותו. כך, לא אנחנו נושאים את עם ישראל אלא עם ישראל מרים אותנו, ועלינו רק להידבק בעם ישראל!

הקושי, הכאב, הצער, הפחד - אפשר לגייס את הכל להתרומם להידבק בד' יתברך. עלינו לקחת את כל

החולשות, את כל הפחדים, את כל הדאגות, את כל הצערים, ולהעלות אותם קרבן אל ד' יתברך. להידבק בו יתברך בדבקות של הבטחון היותר גדול ויותר עמוק. ככל שנרים את עצמנו למקום הזה, חיינו יהיו חיים אחרים, מלאי גבורה ורוממות.

בעז"ה, נזכה כולנו לראות ישועות גדולות מהמלחמה הזו. על כל אחד מאיתנו מונחת אחריות כבדה על הכתפיים לעודד ולהתפלל, לרומם את הרוח ולהתמלא בגבורה.

”כָּרַע שָׁכֵב כְּאֲרִי וּכְלָבִיא מִי יְקִימֵנוּ.”

מרחשוון ה'תשפ"ד

הוצאה לאור:

boiharuach1@gmail.com

055-6884537

עריכה: אלעד ברנד

עיצוב ועימוד:

המעצב

איתמר נתן • 050-2643860

הפצה:

בית מדוש לספרים

www.your-books.shop

054-7364973